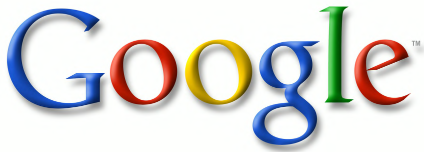

Netherlands

OVER
DEN AANVANG VAN HET LIDMAATSCHAP
DER
STATEN-GENERAAL.

Boek- en steen-drukkerij van De Breuk & Smits.

OVER
DEN AANVANG VAN HET LIDMAATSCHAP
DER
STATEN-GENERAAL.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE LEIDEN,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

MR. A. E. J. MODDERMAN,
HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID,

VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN

op Maandag 7 Juli 1879, des namiddags te 2 uren,

DOOR

LOUIS HENRI LEONARD JOSEPH VAN DER MAESEN DE SOMBREFF,
GEBOREN TE MAASTRICHT.

LEIDEN,
P. SOMERWIL.
1879.

7/23/29

AAN MIJN VADER.

Wanneer eene Grondwet het beginsel huldigt van deelneming aan de Regeering door eene door de wettige kiezers aangewezene Vertegenwoordiging, dan dienen er ook waarborgen te bestaan, dat de uitdrukking van den wil van de meerderheid der kiezers geëerbiedigd worde. De Regeering moet niet de macht in handen hebben om aan de afgevaardigden der kiezers de uitoefening hunner rechten te beletten. Die rechten dienen nauwkeurig omschreven en goed beschermd te worden.

In onze Grondwet en Kieswet vindt men dan ook tal van bepalingen, die deze strekking hebben. Om het bijeenkomen der Vertegenwoordiging te verzekeren bepaalt art. 95 Grw., dat de Staten-Generaal minstens

éénmaal 's jaars zullen vergaderen, en voor de opening dier gewone vergadering is zelfs een vaste termijn gesteld, nml. de derde Maandag in September. Is er eene buitengewone vergadering noodig na het overlijden des Konings of diens afstand van de kroon, dan moet deze vergadering zonder voorafgaande oproeping op den vijftienden dag na het ontstaan dezer gewichtige omstandigheden geopend worden, of, indien de kamers ontbonden zijn, op den vijftienden dag na afloop der nieuwe verkiezingen (art. 97 Grw.). Eene belangrijke bepaling vindt men ook in art. 70 Grw., dat aan den Koning het recht geeft om de Kamers te ontbinden; opdat dit echter voor de Regeering geen middel zou kunnen zijn om zich van de vertegenwoordiging te ontdoen en eenigen tijd zonder haar het bestuur in handen te hebben, bepaalt dit artikel tevens, dat binnen veertig dagen het verkiezen van nieuwe Kamers zal moeten plaats hebben en deze binnen twee maanden zullen moeten samenkomen.

Met evenveel zorg en nauwgezetheid wordt in de Kieswet de tijd aangewezen, waarop de verkiezingen zullen moeten plaats hebben. Art. 88 der Kieswet stelt dien tijd op den tweeden Dinsdag der maand

Juli, voor het vervullen der plaatsen van de leden der Eerste Kamer, die met den volgenden derden Maandag van September volgens den rooster moeten aftreden; art. 100 K.W. wijst den tweeden Dinsdag van Juni aan voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer. Zoodoende is er voor gezorgd, dat er vóór den dag, waarop de nieuwe leden zullen moeten optreden, de noodige tijdsruimte zij om de herstemmingen of nieuwe stemmingen te doen plaats hebben, die in sommige gevallen moeten geschieden. In de art. 89 en 101 K.W. wordt bepaald, dat ter vervulling der der plaatsen, die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, de verkiezingen binnen dertig dagen na dat openvallen zullen moeten geschieden en dat bij eene ontbinding de verkiezingen zullen moeten plaats hebben binnen veertig dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding. Eene herstemming zal volgens art. 102 K.W. moeten geschieden binnen veertien dagen na de dagteekening van het proces-verbaal van den uitslag der stemming, en in de gevallen in de artt. 108 en 109 K.W. opgenoemd zijn insgelijks vaste termijnen van veertien dagen gesteld.

Uit al deze bepalingen blijkt duidelijk, dat men alle voorzorgen heeft willen nemen om een juist tijdstip aan te geven voor het ontstaan en bijeenkomen der Kamers en dat men aan de Regeering in dezen alle willekeur onmogelijk heeft willen maken. Wat echter het lidmaatschap der leden zelven betreft is er eene groote onvolledigheid.

De beantwoording der vraag: Op welk tijdstip vangt het lidmaatschap van eene der Kamers van de Staten-Generaal voor de afgevaardigden aan? wordt noch in onze Grondwet, noch in de Kieswet gegeven. Toch kan het in vele gevallen van groot belang zijn een vast tijdstip voor den aanvang van dat lidmaatschap te stellen. Indien het onzeker is, wanneer de rechten en verplichtingen der afgevaardigden een aanvang nemen, kan hierdoor aanleiding gegeven worden tot vele discussiën en politieke twisten. De rechten aan de individueele leden toegekend in de artt. 85 en 87 Grw., waarin hun eene schadeloosstelling wordt toegelegd, in art. 92 Grw., dat hen niet gerechtelijk vervolgbaar stelt wegens de adviezen door hen in de vergadering uitgebracht, maken het ook noodzakelijk, dat er een vast tijdstip zij, waarop

die rechten aanvangen. Dit is insgelijks noodig door het voorschrift van art. 159 Grw., volgens hetwelk de leden der Staten-Generaal wegens ambtsmisdrijven terecht staan voor den Hoogen Raad en van art. 91 Grw., dat het lidmaatschap der Staten-Generaal onvereenigbaar verklaart met verschillende betrekkingen en ambten.

Verschillende dagteekeningen nu kunnen als aanvangstijdstippen van het lidmaatschap in aanmerking komen; zoo kan men hiervoor aangeven: het tijdstip der verkiezing;
dat der benoeming, nml. het bekendmaken van het eindresultaat der verkiezing;
dat der aanneming van de benoeming;
bij de tweejaarlijksche aftreding van de helft der leden van de Tweede Kamer, en bij de driejaarlijksche aftreding van een derde van de leden der Eerste Kamer, den dag, waarop de plaats open komt, tot wier vervulling de verkiezing geschiedde;
den dag der beëediging;
dien der toelating na het onderzoek der geloofsbrieven;
het tijdstip van de aanvaarding der betrekking.

Wanneer de Grondwet spreekt van hen, die deze

phasen alle of nog slechts gedeeltelijk doorloopen hebben, noemt zij zoowel de eersten als de laatsten allen zonder onderscheid »leden". Art. 83 Grw. b. v. zegt: »Bij het aanvaarden hunner betrekking leggen zij (nml. in verband met het voorgaand artikel »de leden"), ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgenden eed of belofte af, enz. Hier worden dus zij »leden" genoemd, die nog niet de betrekking aanvaard, noch den eed afgelegd hebben. In art. 93 Grw. leest men: »Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven harer nieuwinkomende leden"; van de personen hier met het woord »leden" bedoeld moeten de geloofsbrieven nog goedgekeurd worden. Art. 97 Grw. beveelt, dat de Staten-Generaal bij het overlijden des Konings of bij diens afstand van de kroon tijdens de ontbinding der Kamers, zonder voorafgaande oproeping, op den vijftienden dag na afloop der nieuwe verkiezingen, zullen bijeenkomen en beschouwt dus hen als leden, die noch beëedigd noch toegelaten zijn.

De hierboven opgegeven tijdstippen moeten volgens de Grondwet door een lid der Staten-Generaal allen doorloopen worden, maar nergens wordt uitdrukkelijk bepaald, of de hun toegekende rechten en opgelegde

verplichtingen dan eerst voor hen ontstaan, wanneer alle die handelingen of feiten plaats gehad hebben, dan wel of het voorkomen van enkele daarvan voldoende kan geacht worden.

Wij zullen nu die verschillende tijdstippen nagaan en de gevolgen trachten op te geven, welke, uit het aannemen van elk dier tijdstippen als aanvang van het lidmaatschap voortvloeien.

Vooreerst komt dan in aanmerking de verkiezing, die op den in de Grondwet en Kieswet aangegeven tijd zal moeten plaats hebben. Art. 76 Grw. zegt: »De leden der Tweede Kamer worden in de kiesdistricten, waarin het Rijk verdeeld wordt, gekozen door de meerderjarige ingezetenen, enz." en art. 78 Grw.: »Zij (nml. de leden der Eerste Kamer) worden verkozen door de Provinciale Staten." Het beginsel in deze artikelen opgesloten is, dat de leden benoemd worden door de keuze der bij de wet aangeduide kiezers; is nu eenmaal die keuze volbracht, dan zou men ook reeds op dat oogenblik het lidmaatschap als aangevangen kunnen beschouwen. Het lidmaatschap immers wordt door de kiezers aan een zeker persoon opgedragen en die opdracht zou het lidmaatschap kunnen doen ontstaan.

Op dit tijdstip nu zal die persoon moeten voldoen aan de vereischten in art. 79 Grw. voor het »verkiesbaar zijn" gesteld; hij zal dan nml. Nederlander en in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsrechten moeten zijn en den ouderdom van dertig jaren moeten bereikt hebben.

Die persoon is echter op dat oogenblik nog geheel onbekend; eerst bij het openen der stembussen zal kunnen blijken, wien de kiezers met het lidmaatschap hebben willen bekleeden. Tusschen het uitbrengen der stemmen nu en het openen der bussen kan volgens art. 55 der Kieswet bij het afvaardigen ter Tweede Kamer een tijdverschil van één tot drie dagen bestaan. Dan eerst wordt in het proces-verbaal der opening van de stembriefjes bekend gemaakt, wie tot lid verkozen is en heeft de benoeming plaats. Verkiezing en benoeming kan men echter wel beschouwen als één geheel vormende; want er kan toch bezwaarlijk van een lidmaatschap door stemuitbrenging der kiezers gesproken worden zonder er het vereischte der benoeming bij te denken.

Dat deze benoeming echter nog niet voldoende kan zijn om het lidmaatschap te doen ontstaan is op uit-

nemende wijze aangetoond door den heer Mr. G. A. Fokker.[1]) Hij betoogt dat er daartoe tweeërlei handelingen noodig zijn, waarvan ééne uitgaat van de kiezers, de andere van de benoemden. »Zal de opdracht der kiezers," schrijft hij terecht, »effect kunnen sorteren, dan is er buiten deze handeling van de kiezers, nog eene andere noodig; eene handeling, die van den benoemde moet, en van dezen alleen kan uitgaan; de verkozene moet zijne benoeming, binnen een bij de wet bepaalden termijn, aannemen. Want vermits niemand tegen zijn wil gedwongen kan worden lid der Kamer te zijn, zoo wordt zijne toetreding — nog iets anders dan de aanvaarding der betrekking — wordt zijne toestemming vereischt, zonder welke de benoeming krachteloos is en als niet geschied moet worden beschouwd. Verklaart de benoemde, binnen drie weken na de ontvangst van het bewijs zijner benoeming, dat hij deze niet aanneemt, of laat hij dien tijd zonder verklaring voorbijgaan, de kiezers zullen een vergeefsch werk verricht hebben; het lidmaatschap staat open, evenals op het oogenblik der stemuitbrenging; de

[1]) Bijdragen tot de kennis van het Staats-bestuur, enz. Deel XIII, bl. 109.

ledige plaats is niet aangevuld, want er is geen lid getreden in de plaats van hem, die overleden was, bedankt had, aftreden moest, of wegens »overschrijding der grenzen" naar huis gezonden was. De eenzijdige handeling der kiezers toch kan niemand, diens ondanks, tot lid der Kamer maken; toestemming van den benoemde is daartoe volstrekt noodig."

Het tijdstip van deze aanneming van de benoeming is zeker belangrijk. Men kan beweren, dat er wel eenige grond bestaat om op dit oogenblik het begin van het lidmaatschap te stellen, nu de opdracht der kiezers door den benoemde is aangenomen. Van dezen dag af is de vacature vervuld. Geen nieuwe verkiezing kan worden uitgeschreven, vóórdat door den dood, het bedanken of de niet-toelating van den gekozene, diens plaats weder opengevallen is. De keuze door de kiezers gedaan is definitief; slechts de hier opgegevene omstandigheden kunnen de gevolgen er van doen ophouden of vernietigen. De benoemde legt nu aan de Kamer de in art. 111 K.W. gevorderde stukken over en heeft het recht om op te komen om beëedigd te worden. Dit wordt ook aangenomen in art. 97 Grw. al. 2., dat na eene ontbinding aan de leden der nieuw

gekozen Kamers der Staten-Generaal de bevoegdheid toekent om bij het overlijden des Konings of bij zijn afstand van de kroon, zonder voorafgaande oproeping, op den vijftienden dag na afloop der nieuwe verkiezingen te vergaderen.

Indien men echter de aanneming als aanvangstijdstip beschouwt, dan doet zich reeds terstond eene moeielijkheid voor bij de tweejaarlijksche aftreding van de helft der leden der Tweede Kamer en bij de driejaarlijksche van een derde der Eerste Kamer. Bij deze gelegenheid worden immers reeds in Juni zij gekozen, die in September de vacaturen zullen moeten vervullen. Indien dit nu andere personen zijn, dan de tot September benoemde leden, dan zou men gedurende drie maanden twee afgevaardigden hebben om ééne plaats te vervullen. De heer Philipse [1]) heeft dan ook het gevoelen geuit, dat men in het algemeen het lidmaatschap kan doen aanvangen met de aanneming der benoeming, maar dat in dit geval de dag, waarop de vacature ontstaat als aanvangstijdstip moet worden aangemerkt. De verkiezing toch geschiedde met het oog

[1]) A. H. Philipse. Acad. Proefschrift. Over de sluiting van de vergadering der Staten-Generaal en hare rechtsgevolgen bl. 143.

op den dag, waarop de plaats zou openkomen; de benoemde werd bekleed met een lidmaatschap, dat dan eerst in werking zou kunnen treden. Vóór dien tijd kan hij niets anders zijn als de aangewezen persoon om later lid te worden.

Hieruit kan reeds blijken, dat de verkiezing en de aanneming der benoeming niet voldoende kunnen zijn om het lidmaatschap te doen aanvangen, maar dat zich hiervoor nog andere vereischten kunnen voordoen; de vacature wordt er wel door vervuld, maar een noodzakelijk gevolg hiervan is nog niet, dat de gekozene daarom reeds lid zou moeten zijn. De kiezers hebben nu van hun kant alles volbracht, wat daartoe noodig is, maar voor den gekozene is het niet genoeg, dat hij de benoeming aangenomen heeft; er blijft hem nog eene onmisbare handeling te verrichten over, nml. de beeëdiging.

Het voorschrift van het afleggen der eeden, in art. 83 Grw. opgenomen, kan niet zonder beteekenis geacht worden. In die beeëdiging moet de waarborg liggen, dat de afgevaardigde in het uitoefenen van zijne rechten en het vervullen zijner verplichtingen getrouw zal blijven aan de grondwet. Voordat hij dien

waarborg gegeven heeft, kan hij niet als lid optreden, want art. 83 Grw. eischt, dat de eed zal afgelegd worden »bij het aanvaarden der betrekking," dus vóór eenige uitoefening van zijne rechten als kamerlid. De bedoeling bij de benoeming kan volgens de Grondwet, die alle kiezers verondersteld worden te kennen, geene andere zijn, dan om den gekozene met het lidmaatschap en al de rechten er aan verbonden te bekleeden onder de stilzwijgende opschortende voorwaarde, dat hij vóóraf den eed zal moeten afgelegd hebben. De werking van deze opschortende voorwaarde is dan, dat wel, zoolang zij loopt, geen ander zal kunnen verkozen worden, dat de vacature dus vervuld is, maar dat het lidmaatschap niet kan bekleed worden, voordat aan de voorwaarde zal zijn voldaan.

Het tijdstip der aanvaarding moet m. i. samenvallen met dat der beëediging; in de beëediging ligt de aanvaarding; reeds uit den aanhef van art. 83 Grw. kan dit blijken. De uitdrukking »bij het aanvaarden" daar gebezigd zou wel is waar kunnen doen denken aan twee verschillende handelingen; maar welke zal dan die handeling kunnen zijn, die te gelijk met de beëediging als aanvaarding zal kunnen beschouwd wor-

den? Wanneer de eed afgelegd wordt in de vergadering der Tweede Kamer, in handen van den voorzitter, daartoe door den Koning gemachtigd, dan zou men nog als zoodanig kunnen beschouwen het verschijnen in de vergadering. Maar wanneer de eed afgelegd wordt in handen des Konings, den dag vóór dien der eerste zitting, zooals in de praktijk meestal pleegt te gebeuren, wat zou dan naast de beëediging als aanvaardingshandeling moeten gelden? M. i. kan in dit artikel de uitdrukking, dat de afgevaardigden »bij het aanvaarden" den eed afleggen niets anders beteekenen dan dat zij dit doen »om te aanvaarden." Vroeger of later verrichte handelingen, b. v. het deelnemen aan eene vergadering, kunnen dus niet als aanvaarding aangemerkt worden.

Hieruit volgt, dat het genot van alle rechten aan het lidmaatschap verbonden slechts hun kan toekomen, die beëedigd zijn. Het recht om in de vergadering het woord te voeren, om te stemmen, om voorstellen en amendementen in te dienen, om de toegelegde schadeloosstelling te genieten, al die rechten aan de betrekking van afgevaardigde verbonden, kunnen alleen zij hebben, die door het afleggen der eeden het lid-

maatschap aanvaard hebben; de benoeming gaf hun daar het recht niet toe; door deze waren zij nog slechts de aangewezene personen om later als leden in de vergadering zitting te nemen. De kiezers immers hebben ontegenzeggelijk de bedoeling om iemand af te vaardigen, die, wanneer de tijd zal gekomen zijn om zitting te nemen, en hij daartoe bevoegd zal zijn, hen zal vertegenwoordigen, en het kan ook niets anders dan dit toekomstig lidmaatschap zijn, dat de benoemde aanneemt.

In onze Grondwet en Kieswet wordt echter nergens eene bepaling gevonden, waarbij het afleggen van den eed binnen een vastgestelden termijn gevorderd wordt. Het geval zal zich dientengevolge kunnen voordoen, dat de Regeering om politieke redenen, door het uitstellen van de beëediging, aan een nieuw benoemd afgevaardigde het zitting nemen zal kunnen beletten, en evenzoo dat een benoemde zelf niet verschijnt om den eed af te leggen. Daar er een persoon voor het lidmaatschap aangewezen is, zal dan de vacature vervuld blijven, en zoodoende zou het kunnen gebeuren, dat er door omstandigheden, waarin de wet niet voorziet, en tegen de bedoeling van den

wetgever in, gedurende eenigen tijd één of meer leden te weinig in de Kamers zitting zouden hebben. Van de Regeering is intusschen bij ons eene dergelijke handeling niet te verwachten en het gemis dezer bepaling heeft zich tot nu toe nog nooit doen gevoelen.

Wat de toelating na het onderzoek der geloofsbrieven betreft, waarover in art. 93 Grw. gehandeld wordt, zij kan geene rechten geven, de niet-toelating slechts ontneemt rechten. De Grondwet schrijft nergens voor dat die toelating vereischt wordt om de rechten aan het lidmaatschap verbonden te kunnen uitoefenen. In de praktijk heeft het onderzoek plaats nu eens vóór en dan weer na de beëediging; na eene ontbinding of na de periodieke verkiezingen geschiedt het onderzoek na de beëediging; wanneer echter tusschentijds ter vervulling eener buitengewone vacature eene verkiezing heeft plaats gehad, vóór de beëediging. Een voorschrift hieromtrent is echter nergens te vinden. De afgevaardigden, die beëedigd, maar wier geloofsbrieven nog niet goedgekeurd zijn, kunnen in dien tusschentijd dan ook zitting nemen, stemmen en het woord voeren met hetzelfde recht als de reeds toegelaten leden; in de praktijk maken zij wel is waar

van dit recht weinig gebruik, maar geene bepaling der grondwet verzet zich er tegen. De verschillende bepalingen, volgens welke de verkiezingen geregeld zijn, zijn voorloopig een voldoende waarborg, dat de door de stemgerechtigden gekozene personen terecht in de vergadering zitting nemen. Het tegendeel moet dan later nog bewezen worden.

Neemt men ook niet aan, dat de toelating niet noodzakelijk is om lid der Kamer te zijn, dan vervalt men in allerlei moeielijkheden. Dan zou het b. v. kunnen gebeuren, dat na de tweejaarlijksche aftreding van de helft der leden, het onmogelijk zou zijn om een besluit te nemen ook omtrent de toelating der nieuwe leden, daar de Grondwet in art. 100 voorschrijft: »De Kamers mogen noch afzonderlijk, noch in vereenigde zitting beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is" en het geval zich kan voordoen, dat de oude reeds toegelaten leden slechts de kleinste helft vormen. Na eene ontbinding der Kamer zouden er in het geheel geen leden zijn om te beraadslagen en een besluit te nemen. Ook zou het dan kunnen gebeuren, dat na eene ontbinding het voorzitterschap werd waargenomen door iemand, die

nog geen lid was, daar de geloofsbrieven van den voorzitter eerst na de opening van de zitting zouden kunnen worden onderzocht en goedgekeurd. In de praktijk hebben zich dikwijls dergelijke gevallen voorgedaan, doch men heeft er nooit eenig bezwaar in gevonden om hen, wier geloofsbrieven nog niet onderzocht waren met het voorzitterschap te bekleeden. Zoo gebeurde het b. v. dat bij Kon. Besluit van 14 Sept. 1874, n°. 10, tot voorzitter der Eerste Kamer, gedurende het zittingjaar 1874—1875, benoemd werd Mr. J. A. G. baron de Vos van Steenwijk, die reeds in de vereenigde zitting der beide Kamers van 21 Sept. 1874, als voorzitter fungeerde, in weerwil dat zijne geloofsbrieven eerst den volgenden dag onderzocht werden, en hij eerst in de zitting der Eerste Kamer van dien dag als lid werd toegelaten.

Niets vreemds kan er eigenlijk in gevonden worden, dat door de toepassing van art. 93 Grw. bij het bijeenkomen eener geheel nieuwe kamer, leden, die zelf nog niet zijn toegelaten de geloofsbrieven hunner medeleden onderzoeken. In den regel pleegt het wel niet te gebeuren, dat die personen over andere onderwerpen hunne stem uitbrengen, maar nergens wordt hun door

de Grondwet het recht ontzegd om het woord te voeren en te stemmen over alle andere zaken, van welken aard of belang zij ook zijn mogen en ook in dezen kan hun dus de beslissing worden overgelaten.

Het lid zijn is, zooals de heer van den Heuvel o. a. het in de zitting der Tweede Kamer van 24 Nov. 1866[1]) uitdrukte, geen gevolg van de toelating maar de toelating is een gevolg van het lid zijn. De geloofsbrieven moeten slechts aan de wettelijke voorschriften worden getoest, de Kamer onderzoekt alleen of aan die voorschriften is voldaan. Bevindt zij de geloofsbrieven in orde, dan bevordert zij den gekozene niet tot lid, maar zij constateert slechts, dat hij wettig gekozen is Bevindt de Kamer daarentegen, dat de benoeming niet op wettige wijze heeft plaats gehad, omdat de betrokken persoon de vereischten voor het lidmaatschap niet bezit, dan constateert zij, door de afkeuring der geloofsbrieven, dat zijne benoeming onwettig geweest is en dat hij dan ook in de vergadering als lid niet kan blijven zitting nemen. De goedkeuring der geloofsbrieven is dus niet noodig om lid te worden, maar om lid te blijven.

---

[1]) Bijblad, bl. 32[2].

Indien men nu in het algemeen kan aannemen, dat door de verkiezing en de benoeming slechts een persoon wordt aangewezen, die later naar tijd en omstandigheden het lidmaatschap zal kunnen waarnemen, dat door de waarneming der benoeming slechts dat toekomstig lidmaatschap kan worden aangenomen, maar dat alleen door de beëediging, die naar het voorschrift van art. 83 Grw. te gelijkertijd met de aanvaarding moet geschieden, het lidmaatschap, met al de rechten er aan verbonden, een aanvang kan nemen, dan is hierdoor toch nog volstrekt niet uitgemaakt, dat overal waar de Grondwet van »leden" spreekt slechts aan hen, die beëedigd zijn, moet gedacht worden. Zooals reeds hierboven werd aangeduid noemt zij zoowel hen, die al deze tijdstippen doorloopen hebben, als hen, die dit nog slechts gedeeltelijk gedaan hebben, zonder onderscheid allen eenvoudig »leden". Men zal dus bij ieder artikel, waarin van »leden" gesproken wordt, in het bijzonder naar den geest en de bedoeling, die er in ligt opgesloten, moeten onderzoeken, wie er door het woord »leden" worden aangeduid.

Wij zullen daarom nu nog de beteekenis bespreken van eenige artikelen, waarin aan de leden der volks-

vertegenwoordiging rechten worden gegeven en verplichtingen worden opgelegd en omtrent wier toepassing in verband met den aanvang van het lidmaatschap min of meer twijfel zou kunnen bestaan.

Het eerste artikel van dien aard, dat wij ontmoeten is art. 85 Grw., waarin de schadeloosstelling van de leden der Tweede Kamer geregeld wordt. Volgens dit artikel wordt hun eene som toegelegd van *f* 2000 's jaars. Al. 3 echter bevat de bepaling, dat zij, die gedurende eene geheele zitting afwezig bleven, voor den tijd dier zitting geene schadeloosstelling kunnen genieten. Vóór dat iemand dus zitting genomen heeft. Kan hij op niets aanspraak maken. Maar wanneer hij nu aan eene vergadering heeft deelgenomen, van wanneer af moet de schadeloostelling hem dan toegelegd worden? M. i. zal zij hem toegelegd moeten worden van het oogenblik af, dat hij recht had zitting te nemen, dus van af de beëediging. De goedkeuring der geloofsbrieven kan hier geen invloed hebben; ook vóór dat deze plaats gehad heeft, kunnen de afgevaardigden, zooals dit na eene ontbinding steeds gebeurt, met recht zitting nemen. Wat nu den tijd betreft vóór hunne beëediging verloopen, daarvoor kunnen de

leden geen aanspraak maken op schadeloosstelling, daar deze hun toch niet kan toegekend worden voor iets, dat zij destijds nog niet het recht hadden te doen.

De verblijfkosten van de leden der Eerste Kamer worden geregeld bij eene wet, ingevolge art. 86 Grw. op den 26sten Mei 1849 (Stbl. 17) uitgevaardigd; bij deze wet wordt bepaald, dat de leden der Eerste Kamer voor het bijwonen der vergadering *f* 8 per dag zullen ontvangen, van den dag af tegen welken de vergadering is bijeengeroepen tot op den dag van de sluiting der zitting. Ook deze vergoeding zal dienen toegekend te worden aan hen, die beëedigd zijn en vóór de goedkeuring hunner geloofsbrieven zitting zullen genomen hebben.

In deze artikelen, die over de schadeloosstelling handelen, zal men dus onder »leden" hen moeten verstaan, die de bij art. 83 Grw. gevorderde eeden zullen afgelegd hebben.

Een onderwerp, dat tot velerlei verschil van gevoelen aanleiding heeft gegeven, is dat der met het lidmaatschap der Staten-Generaal onvereenigbare betrekkingen. Van de vele vragen, die zich hieromtrent

hebben voorgedaan, hebben wij hier alleen die te beantwoorden, welke het tijdstip betreffen, waarop de onvereenigbaarheid aanvangt te bestaan.

Onze grondwet bevat omtrent de onvereenigbaarheid de volgende bepalingen:

»Niemand kan tegelijk lid der beide Kamers zijn »(art. 88).

»De leden der Staten-Generaal kunnen niet tegelijk »zijn leden of procureur-generaal van den Hoogen Raad »noch leden der Rekenkamer, noch Commissaris des »Konings in de provinciën, noch geestelijken, noch »bedienaren van de godsdienst.

»Krijgslieden in werkelijke dienst, het lidmaatschap »van eene der beide Kamers aanvaardende, zijn gedu»rende dat lidmaatschap van regtswege op non-activi»teit. Ophoudende lid te zijn, keeren zij tot de werke»lijke dienst terug.

»De ambtenaren, die ter verkiezing voorzitten, zijn »binnen het district, waarin zij voorzitten, niet benoem»baar (art. 91 Grw. al. 1, 2, 3).

»Niemand kan te gelijk zijn lid der Eerste Kamer en »lid der Staten eener provincie (art. 124 Grw.)."

De personen nu, die deze betrekkingen vervullen,

kunnen wel verkozen en benoemd worden, zij kunnen zelfs ter vergadering opkomen en door het afleggen der eeden het lidmaatschap aanvaarden, zonder vooraf voor hunne betrekking bedankt te hebben. Behalve wanneer er tusschentijds in eene buitengewone vacature voorzien is, heeft immers het onderzoek der geloofsbrieven gewoonlijk plaats na de beëediging. Eerst bij dat onderzoek kan blijken, dat zij eene betrekking bekleeden onvereenigbaar met het lidmaatschap en dat zij dus ten onrechte zitting genomen hebben; eene bepaling, die hen vóór dien tijd het optreden als lid kan beletten, bestaat er niet.

Dit zal men zelfs moeten aannemen bij art. 91 Grw. al. 3, waarin gezegd wordt, dat de ambtenaren, die ter verkiezing voorzitten, »niet benoembaar" zijn. Men zou kunnen denken, dat in dit geval de stemmen op deze ambtenaren uitgebracht terstond door het stembureau van onwaarde zouden moeten verklaard worden en dat hunne benoeming tot lid dus nooit zou kunnen plaats hebben. Dit zou echter in strijd zijn met art. 61 K. W., waarin uitdrukkelijk voorgeschreven wordt, welke briefjes van onwaarde zijn of welke ingevulde namen voor niet geschreven moeten gehouden worden,

maar waarin de stemmen uitgebracht op hen, die ter verkiezing voorzitten, niet vermeld worden.

Intusschen zal zich toch wel nooit het geval voordoen, dat personen, die eene met het lidmaatschap onvereenigbare betrekking bekleeden, opkomen om beëedigd te worden en zitting te nemen, zonder vooraf afstand gedaan te hebben van die betrekking. Onwetendheid hieromtrent kan bij die personen niet verondersteld worden en kwade trouw is evenmin denkbaar; de eed zelf toch, waarbij zij »Getrouwheid aan de Grondwet" beloven, is hier reeds een waarborg tegen.

Bij deze bepalingen en ook bij die, welke in bijzondere wetten zekere betrekkingen onvereenigbaar verklaren met het lidmaatschap der Staten-Generaal, zal men zich overigens moeten houden aan den algemeenen regel en zal het lidmaatschap moeten geacht worden te bestaan van de beëediging af.

Omtrent de toepassing van art. 83 Grw. heeft in de zomer-vergadering der Provinciale Staten van Noord-Holland in Juli 1873 verschil van gevoelen bestaan. De voorzitter deelde toen mede, dat hij als commissaris des Konings van den Minister van Binnenlandsche

Zaken eene missive ontvangen had, houdende bericht, dat de heer Messchert van Vollenhoven, toenmaals afgevaardigde ter Eerste Kamer voor de provincie Noord-Holland, aan den Minister gemeld had, dat hij zijne benoeming tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het hoofdkiesdistrict Utrecht aangenomen had, en dat deze alzoo den derden Maandag in September zou ophouden lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te zijn. De Minister verzocht nu om, in de gewone zomer-vergadering der Staten, de benoeming van een lid der Eerste Kamer in de plaats van den heer Messchert van Vollenhoven voor het volgende zittingjaar aan de orde te stellen.

In de zitting van 4 Juli 1873 stelde de voorzitter voor tot deze verkiezing over te gaan. Toen deed zich de vraag voor of de vacature voor de Eerste Kamer reeds bestond. Slechts bij de periodieke aftreding heeft volgens art. 88 K. W. de verkiezing plaats vóórdat de vacature ontstaan is. In alle andere gevallen kan zij volgens art. 89 K. W. slechts na het openvallen plaats hebben. Bestond de vacature nog niet, dan kon er dus geene verkiezing in deze zitting gehouden worden.

Hoe ontstaat er nu eene vacature? Behalve bij den door de wet bepaalden termijn van aftreding, ontstaat zij, wanneer een lid overleden is of zijn ontslag heeft genomen (zie 95 K. W.), of tengevolge der omstandigheden opgenoemd in de artikelen 96 en 97 K. W. opgehouden heeft lid te zijn. Noch eene benoeming tot lid der Tweede Kamer, noch het aannemen van zulk eene benoeming komt vóór onder deze gevallen, waarin volgens de artikelen 95, 96 en 97 K. W. het lidmaatschap een einde neemt. Ook kan men het aannemen der benoeming niet als een stilzwijgend bedanken beschouwen; art. 95 K. W regelt immers de wijze, waarop het ontslag moet genomen worden.

De vacature kon dus hier alleen ontstnan, wanneer de heer Messchert van Vollenhoven inbreuk maakte op de bepaling van art. 88 Grw. door het aanvaarden van het lidmaatschap der Tweede Kamer. Zoolang hij dit echter nog niet gedaan had, kon hij lid blijven der Eerste Kamer en was er nog geene vacature.

Het voorstel om tot eene nieuwe verkiezing over te gaan werd dan ook verworpen en eerst toen de heer Messchert van Vollenhoven later zijn ontslag genomen had, werd in eene buitengewone vergadering der

Staten op den 3den October 1873 een nieuw lid in zijne plaats gekozen.

Ook omtrent art. 91 al. 4 Grw. zijn uiteenloopende gevoelens geuit. Men leest daar: »Leden der Staten-Generaal een bezoldigd Staatsambt aannemende of bevordering in de Staatsdienst verwervende, houden op leden der Kamer te zijn, maar zijn dadelijk weder verkiesbaar." Bij deze bepaling, waarin gesproken wordt over omstandigheden, die het lidmaatschap kunnen doen ophouden, is de vraag omtrent het tijdstip van aanvang er van toch van groot gewicht om uit te maken, wie hier met het woord »leden" bedoeld worden.

In de Tweede Kamer is in de zitting van 24 Nov. 1866 hierover eene belangrijke discussie gevoerd. De aanleiding hiertoe was het volgende.

Na de ontbinding van de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij Kon. Besluit van 28 Sept. 1866 (Stbl. nº. 161) had de verkiezing van de leden der nieuwe Kamer plaats op 30 Oct. van dat jaar. In het kiesdistrict Roermond werd toen de heer Haffmans gekozen. Deze, ofschoon eerst in de maand Januari 1867 periodiek aftredende als kantonrechter, was reeds bij

Zijner Majesteits besluit van 27 Oct. 1866 opnieuw tot die betrekking benoemd, volgens de officieele mededeeling in de Staats-courant van 1 November. Dat de heer Haffmans op 29 Oct. met zijne benoeming nog niet bekend kon zijn, dit eerst later werd en haar dus ook eerst op een lateren dag had kunnen aannemen, stond vast. Viel nu de heer Haffmans in de termen van hen, die art. 91 al. 4 »leden der Staten-Generaal" noemt, dan moest er eene nieuwe verkiezing plaats hebben.

Twee adressen werden aan de Kamer gezonden verzoekende om met het oog op de bepaling van art. 91, al. 4 Grw. den heer Haffmans bij het onderzoek der geloofsbrieven niet toe te laten.

De commissie, in wier handen deze adressen gesteld werden, verklaarde in haar rapport, dat hier twee vragen te beantwoorden waren: 1°. of de heer Haffmans een bezoldigd staats-ambt had aangenomen; 2°. of hij, dit doende, lid was van de Staten-Generaal. Op de eerste vraag gaf de commissie een bevestigend antwoord, de tweede vraag meende zij ten stelligste in ontkennenden zin te moeten beantwoorden.[1])

---

[1]) Zitting der Tweede Kamer van 20 Nov. 1866. Bijblad, bl. 7.

Wel was, zeide de commissie, de heer Haffmans, toen hij op 15 Nov. als kantonrechter te Venlo werd beëedigd, reeds gekozen, of wil men benoemd tot lid der Tweede Kamer, maar geen benoemde kon als lid der Tweede Kamer optreden of als zoodanig beschouwd worden, vóórdat hij de bij art. 83 der Grondwet gevorderde eeden had afgelegd en vóór dat het onderzoek zijner geloofsbrieven, bij art. 93 der Grondwet voorgeschreven, gunstig afgeloopen en hij als lid der vergadering toegelaten was. Aangezien nu de heer Haffmans eerst op 19 Nov. de bedoelde eeden in handen des Konings had afgelegd, aangezien op het oogenblik zelf nog niet over zijne toelating was beslist, kwam het der commissie voor, dat hij op 15 Nov. toen hij als kantonrechter te Venlo den eed aflegde, waardoor hij geacht moest worden die betrekking aan te nemen, geen lid der Kamer was, en er dus met het oog hierop geen sprake kon zijn van eene ontduiking van het voorschrift van al. 4 van art. 91 der Grondwet. Mitsdien stelde de commissie voor te besluiten, dat er geen termen waren om den heer Haffmans niet toe te laten, wanneer overigens zijne geloofsbrieven in orde werden bevonden.

De conclusie van dit verslag werd na eene breedvoerige discussie met eene groote meerderheid goedgekeurd.

Met den geest van art. 91 Grw. al. 4 was deze conclusie echter geheel in strijd; want de Grondwet heeft hier niet met het woord »leden" alleen hen bedoeld, die beëedigd en toegelaten zijn.

Oorspronkelijk luidde deze bepaling in het ontwerp van Wet aangeboden op den 19den Juni 1848 aldus: »Leden der Staten-Generaal, een ministerieel departement aanvaardende, zijn aan herkiezing onderworpen." De memorie van toelichting zeide hierover het volgende: »leden der Staten-Generaal, minister wordende, schijnen die onafhankelijkheid te verliezen, waarop de kiezer moet geacht worden te hebben gerekend. Eene nieuwe verkiezing kan alleen het recht der kiezers bevredigen" [1]). Uit het verslag der commissie van rapporteurs over de wetsontwerpen tot herziening der Grondwet blijkt, dat de groote meerderheid in de afdeelingen als hare overtuiging te kennen gaf, dat deze bepaling behoorde te worden uitgestrekt tot ieder,

---

[1]) Handelingen over de Herziening der Grondwet. I. bl. 347.

die tijdens zijn lidmaatschap der Staten-Generaal een bezoldigd ambt aannam of bevordering in de Staatsdienst verwierf.[1]) In het gewijzigd wetsontwerp kwam het dan ook aldus voor: »Leden der Staten-Generaal, een bezoldigd ambt aannemende of bevordering in de Staatsdienst verwervende, zijn aan herkiezing onderworpen;" terwijl het later nog nader gewijzigd werd door in de plaats van »ambt" te lezen »staatsambt" en van »zijn aan herkiezing onderworpen" te lezen »houden op leden der Kamers te zijn, maar zijn dadelijk weder verkiesbaar."

De bedoeling van deze bepaling is dus om de kiezers in de gelegenheid te stellen het mandaat van hun afgevaardigde niet te vernieuwen, wanneer hij door zich nauwer in betrekking te stellen tot de Regeering, in hun oog minder in staat zal zijn om met dezelfde onafhankelijkheid, die zij aanvankelijk van hem verwacht hadden, zich van zijne plichten van volksvertegenwoordiger te kwijten. Het is eene bepaling geheel en al ten gunste der kiezers gemaakt; zij moet dus toegepast worden, zoodra er, na het

[1]) Handelingen I. bl. 465.

uitbrengen hunner stemmen, eene verandering als in art. 91 Grw. al. 4 bedoeld is, in den toestand van den gekozene is gekomen. Neemt men dit niet aan, dan komt men tot de vreemde conclusie, dat, terwijl een afgevaardigde, wiens verhouding tegenover de Regeering veranderd is, nadat hij zijn mandaat b. v. twee of drie jaren vervuld heeft, zich aan eene herstemming zal moeten onderwerpen, om dit mandaat tot het einde toe te kunnen volbrengen, hij daarentegen, wiens tijd om zitting te nemen nog niet is aangebroken, gedurende het volle aantal jaren, waarvoor hij gekozen is, als lid in de Kamer zal kunnen optreden, ofschoon hij na zijne verkiezing in eene geheel andere verhouding tot de Regeering is komen te staan. Niets in de Grondwet dwingt tot het aannemen van zulk eene groote inconsequentie. Het is duidelijk dat de Grondwetgever hier met het woord »leden" die personen bedoeld heeft, die door de kiezers voor het lidmaatschap zijn aangewezen. Het artikel moet dus ook in den geest, waarin het geschreven werd, worden uitgelegd [1]).

---

[1]) Zie hierover Mr. H. J. Smidt, Bijdr. deel XX, bl. 39.

De meening over het aanvangstijdstip van het lidmaatschap der Staten-Generaal, bij de toepassing van art. 91 Grw. al. 4 destijds geuit, werd nogmaals gehuldigd in een besluit van 31 Aug. 1874, door den Minister van Binnenlandsche Zaken genomen ter bepaling van den dag eener verkiezing voor de Tweede Kamer in het district Amersfoort.

In dat district was de heer Mr. W. baron van Goltstein den 7den Juli 1874 tot lid van de Tweede Kamer verkozen. De verkozene had verklaard de benoeming aan te nemen, en zijne geloofsbrieven reeds aan de Kamer ingezonden. Het onderzoek daarvan vond echter niet plaats wegens het reces der Kamer. Inmiddels werd de heer van Goltstein bij Zijner Majesteits besluit van 27 Augustus 1874 benoemd tot Minister van Koloniën.. Door de aanneming van dit bezoldigd Staatsambt moest art. 91 Grw. al. 4 in toepassing gebracht worden en hield dus de heer van Goltstein terstond op lid der Kamer te zijn zonder dat het zelfs noodig was, dat hij zijn ontslag nam. De Minister van Binnenlandsche Zaken echter, waarschijnlijk niet in strijd willende geraken met de theorie in 1866 omtrent de toepassing van art. 91 Grw. al. 4 ver-

kondigd, nam onder dagteekening van 21 Augustus 1874[1]) het volgend besluit:

»Overwegende, dat de heer Mr. W. baron van Goltstein op zijn eerder besluit tot aanneming zijner benoeming tot lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal in het hoofdkiesdistrict Amersfoort is teruggekomen, en alzoo eene nieuwe verkiezing in dat hoofdkiesdistrict moet plaats hebben;

Gelet op art. 108 en 110 der Kieswet;

Heeft goedgevonden te bepalen:

1o. dat die verkiezing in gemeld hoofdkiesdistrict zal geschieden op Donderdag 17 September; en

2o. dat, zoo eene herstemming noodig is; die zal plaats hebben op Donderdag, 1 October daaraanvolgende."

Het motief van dit besluit was dus niet, dat de heer van Goltstein verkeerde in het geval voorzien bij art. 91 Grw. al. 4; men wilde hem nog niet beschouwen als behoorende tot de personen daar met het woord »leden" aangeduid; maar de minister motiveerde zijn besluit door de overweging, dat de heer van Goltstein

---

[1]) Staats-Courant van 1 Sept. 1874, no. 206.

»op zijn eerder besluit tot aanneming zijner benoeming tot lid van de Tweede Kamer was teruggekomen."

Tegen de juistheid dezer ministerieele beschikking zijn vele bezwaren ingebracht; de bespreking echter daarvan behoort m. i. minder tot het onderwerp dezer verhandeling. [1])

Art. 92 Grw. bepaalt, dat de leden der Kamers niet gerechtelijk vervolgbaar zijn wegens de adviezen, door hen in de vergadering uitgebracht. De personen hier bedoeld kunnen natuurlijk geene andere zijn, dan zij, die in de vergadering zitting nemen en dus reeds beëedigd zijn. Maar hoe zal het nu gaan met de adviezen uitgebracht door hen, wier geloofsbrieven later niet goedgekeurd worden? Het antwoord hierop kan geen ander zijn, dan dat men ook voor die adviezen niet gerechtelijk zal kunnen vervolgen. De vrijheid van spreken van de personen, die deze adviezen uitbrachten, dient ook gewaarborgd te worden. Die personen werden verondersteld leden der Kamer te zijn; als zoodanig hebben zij toen gesproken, en door eene latere niet-

---

[1]) Zie hierover de Gemeentestem van 7 Sept. 1874. n°. 1197; Weekblad voor den Burgerlijken Administratie van 10 September 1874, n°. 1317; Mr. H. J. Smidt, Bijdr. deel XX, bl. 53.

goedkeuring der geloofsbrieven kan dat karakter van het gesprokene niet veranderd worden.

Uit de voorgaande beschouwingen kan blijken, dat er in onze Grondwet en Kieswet nergens eene bepaling gevonden wordt, die uitdrukkelijk het tijdstip aanwijst, waarop het lidmaatschap der Staten-Generaal moet geacht worden een aanvang te nemen. Dit punt schijnt bij het samenstellen dier wetten geheel aan de aandacht des wetgevers ontsnapt te zijn. Eerst later toen in de praktijk andere bepalingen, omtrent de gevolgen van het lidmaatschap, tot eenige moeielijkheden aanleiding gaven, bleek het dat in onze wet de onvolledigheid bestond, waarop wij hier gewezen hebben.

Zooals reeds boven gezegd is, is het nu onmogelijk voor den aanvang van het lidmaatschap een tijdstip te stellen, dat in alle gevallen als het juiste zal kunnen beschouwd worden. De wetgever heeft bij de verschillende artikelen over het lidmaatschap handelende, niet gedacht aan één bepaald tijdstip, dat voor al deze artikelen zou moeten gelden. Men zal dus naar aanleiding van de vereischten voor het lidmaatschap gesteld, er wel toe kunnen komen om in het alge-

meen op de hierboven ontwikkelde gronden de beëediging als aanvangstijdstip aan te nemen. Zoodra echter, zooals in art. 91 Grw. al. 4 de geest, waarin eene bepaling geschreven werd, met dezen regel volkomen in strijd is, kan er geene reden bestaan om toch onvoorwaardelijk aan dit tijdstip te blijven vasthouden. Uit de bedoeling, die de wetgever bij het maken eener dergelijke bepaling gehad heeft, zal dan moeten afgeleid worden, wie daar met het woord »leden" aangewezen worden.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

De getuigen, bedoeld in art. 50 B. W. al. 1 zullen moeten voldoen aan de vereischten in art. 20 B. W. gesteld.

II.

Om zijn recht op een legaat tegen derden te doen gelden moet de legataris bewijzen, dat hij de afgifte daarvan aan de erfgenamen gevraagd heeft.

III.

Een kantoorklerk bij een notaris behoort niet tot diegenen, aan wien art. 1195 B. W. 4o een voorrecht op alle roerende en onroerende goederen toekent.

IV.

Een huurder of pachter behoort niet tot de personen, die volgens art. 1950 B. W. 3o als getuigen kunnen gewraakt worden.

V.

Eene overeenkomst, waarbij een aandeelhouder ontheven wordt van de verplichting tot storting op zijne niet volgefourneerde aandeelen in eene naamlooze vennootschap, is krachteloos.

VI.

De acceptant van een wisselbrief kan den trekker, die op den vervaldag geen fonds bezorgd heeft, niet tot vrijwaring oproepen.

VII.

Een orderbiljet, waarbij renten bedongen zijn, is niet vatbaar voor endossement.

VIII.

Iemand, die opgehouden heeft koopman te zijn, kan wegens vroegere schulden als koopman gemaakt, failliet verklaard worden.

IX.

Naar onze wet is de rechter niet bevoegd tot het het geven eener sententia mere declaratoria.

X.

Een antwoord door partijen bij een proces ten possessoire gegeven, kan ten petitoire van geen invloed zijn.

XI.

Lijfsdwang kan tegen erfgenamen niet uitgesproken worden.

XII.

Ten onrechte besliste de Hooge Raad bij arrest van 30 Juni 1873, dat het woord »bedelaar" de aanduiding eener bepaalde ondeugd behelst.

XIII.

Om art. 305 C. P. te kunnen toepassen wordt niet gevorderd het bewijs, dat de dader het voornemen heeft gehad om zijne bedreiging ten uitvoer te brengen.

XIV.

Te recht is in het Ontw. Wetb. van strafrecht in sommige gevallen levenslange gevangenisstraf bedreigd.

XV.

Te recht bepaalt art. 32 Ontw. Wetb. van Strafrecht, dat de veroordeelde, des verkiezende, terstond de subsidiaire hechtenis kan ondergaan, zonder aanmaning of termijn van betaling af te wachten.

XVI.

De bepaling van art. 166, 3° Ontw. Wetb. van Strafrecht. behoorde te staan in den zestienden Titel van het Ontwerp.

XVII.

Art. 196 W. v. Strafv. is ook van toepassing, wanneer de beschuldigde geen tolk verlangt.

XVIII.

Zoolang de debatten niet gesloten zijn, is het O. M. bevoegd om, naar het voorschrift van art. 203 W. v. Strafv., den beschuldigde op eene verzwarende omstandigheid opmerkzaam te maken.

XIX.

In art. 91 Grw. al. 4 worden met het woord »leden" ook die personen aangeduid, die gekozen, maar nog niet beëedigd, noch toegelaten zijn.

XX.

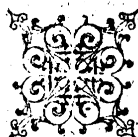
Het ware wenschelijk dat, wanneer het aantal leden van den gemeenteraad, volgens art. 4 der Gemeentewet, dient verminderd te worden, door eene bijzondere wet de ontbinding van den Raad bevolen en eene nieuwe verkiezing uitgeschreven werd.

XXI.

In art. 238 Gem. wet wordt aan het begrip »belasting" een uitbreiding gegeven, waartoe de Gemeentewetgever niet bevoegd was.

XXII.

Gemeentetollen zijn in het wezen der zaak belastingen: art. 271 Gem. wet is dus op ontduiking daarvan toepasselijk.

Boek- en steen-drukkerij van De Breuk & Smits.